

kodeksah povedeniya dlya gosudarstvennykh sluzhaschih (prinyata 106-y sessiey Komiteta ministrov 1 maya 2000 g.). – Rezhim dostupa : stat.doc.mil.ru/documents/quick_search/more.htm?id=11693781@egNPA.

8. **Reformirovanie** i razvitie sistemyi gosudarstvennoy sluzhbyi Rossiyskoy Federatsii (2009 – 2013 godyi) : Ukaz Prezidenta Rossiyskoy Federatsii ot 10 marta 2009 g. № 261. – Rezhim dostupa : www.rg.ru/2009/03/13/programma-dok.html.

9. **Rudakevych M. I.** Profesiina etyka derzhavnykh sluzhbovtiv: teoriia i praktyka formuvannia v umovakh demokratyzatsii derzhavnoho upravlinnia : monohrafiia / M. I. Rudakevych. – T. : ASTON, 2007. – 400 s.

10. **Tipovoy** kodeks etiki i sluzhebnogo povedeniya gosudarstvennykh sluzhaschih Rossiyskoy Federatsii i munitsipalnykh sluzhaschih ot 23 dekabrya 2010 g. – Rezhim dostupa : www.gov.karelia.ru/gov/Leader/Admin/kodeks.html.

11. **Kodeks** etyki Sluzby Cywilnej. – Tryb dostepu : www.wetgiw.gov.pl/bip/files/51_Kodeks%20Etyki%20Sluzby%20Cywilnej.pdf.

Надійшла до редколегії 28.04.14

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

УДК 342.5:004

Кирило БАРИШНІКОВ, Євгенія ЛУК'ЯНЕНКО
Донецький державний університет управління

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЄКТІВ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

Аналізуються приклади розробки та впровадження проєктів електронного управління в місцевих органах виконавчої влади в декількох регіонах України.

Ключові слова: електронний уряд, виконавча влада, місцеве самоврядування, інформатизація, інформаційно-комунікаційні системи, інформаційне суспільство.

Кирилл Барышников, Евгения Лукьяненко. Реализация проектов электронного управления в органах местного управления Украины

Анализируются примеры разработки и внедрения проектов электронного управления в местных органах исполнительной власти в нескольких регионах Украины.

Ключевые слова: электронное правительство, исполнительная власть, местное самоуправление, информатизация, информационно-коммуникационные системы, информационное общество.

Kyrylo Baryshnikov, Yevheniia Lukianenko. E-government projects implementation in local self-government bodies in Ukraine

The number of examples of the development and implementation of the e-government projects in the local executive authorities in several regions of Ukraine are analyzed.

Key words: e-government, executive authority, self-government, informatization, information and communication technologies, information society.

© Барішніков К. С., Лук'яненко Є. Ю., 2014

Місце і роль інформаційних технологій (ІТ) у функціонуванні держави й суспільства з кожним днем стає все значніше. Застосування ІТ у сфері державного управління сьогодні не є чимось особливим, навпаки, це обов'язкова умова ефективної роботи державних органів на всіх рівнях, від вищої державної влади до сільських і районних рад [2].

У зв'язку з цим поступальне й усебічне впровадження технологій електронного управління сьогодні є одним із пріоритетів внутрішньої політики України. Рівень використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) кожним регіоном і його складовими частинами вже зараз дозволяє спрогнозувати перспективи розвитку на десятиліття вперед, зрозуміти, на які галузі робиться акцент, яким чином влада взаємодіє з населенням.

Сьогодні проблеми інформатизації та створення електронного уряду в Україні стають усе більш актуальними в роботах як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців, наприклад, С. Дзюби [2], М. Міхровської [4], М. Фігель [1] та ін. У сфері впровадження електронного врядування безпосередньо «на місцях» слід відзначити роботи фахівців, у яких висвітлено прикладний аспект даної проблематики (А. М. Тиндюк, А. М. Демещик [8]). Однак далеко не всі аспекти втілення концепції електронного управління розкриті та проаналізовані, що надає широкі можливості для подальших досліджень.

Мета статті – дослідити та проаналізувати впровадження елементів електронного врядування в Україні на місцевому (регіональному) рівні, виявити позитивні та негативні сторони цього процесу на конкретних прикладах.

Спільний проект «Електронне село» Дніпропетровської обласної ради, Дніпропетровської облдержадміністрації, Координатора проектів ОБСЄ в Україні та Фонду Східна Європа є першим подібним заходом, на який хотілося б звернути увагу. Основними проблемами електронного розвитку територіальних угруповань в області були визначені: відсталість в інформаційному плані деяких галузей економіки, обмежений доступ значної частини населення до ІКТ, а також низький рівень інформаційної грамотності й готовності населення до використання ІКТ загалом [3]. Ураховуючи дотаційність бюджетів сільських громад, неможливість самостійно вирішувати проблеми інформатизації за допомогою бюджету району, а також відсутність мотивації для бізнесу в інформаційній сфері, для створення інфраструктури в сільській місцевості у 2009 р. було прийнято рішення реалізувати спільний проект «Електронне село». Ця програма передбачала виконання ряду основних заходів, результатом яких стало:

– підключення 334 органів місцевого самоврядування (сільські,

селищні, міські ради міст районного значення) до мережі Інтернет;
– надання всім 22 районам Дніпропетровської області доступу до мережі Інтернет (а також створення окремих Інтернет-ресурсів), до системи нормативно-правової бази «ЛІГА: ЗАКОН» та організації офіційної електронної поштової скриньки;

– впровадження в Дніпропетровській області (перший регіон в Україні) технології електронного цифрового підпису власного акредитованого центру сертифікації ключів;

– проведення 50 семінарів-тренінгів для 668 відповідальних осіб із 334 органів місцевого самоврядування області (сільські, селищні та міські ради міст районного значення) з питань оволодіння сучасними ІКТ із залученням учених і фахівців обласної ради [5].

Наступним досить значним кроком на шляху інформатизації місцевих органів влади стало впровадження електронної інформаційної системи «Електронний регіон» в Одеській області. Суть проекту полягає в наданні юридичним та фізичним особам адміністративних послуг в електронному вигляді. Електронна взаємодія між органом виконавчої влади (ОВВ) і користувачами будується на основі обміну даними в XML-форматі згідно з ТУУ 30.0-33240054-001:2005 [7].

Усі ОВВ – учасники проекту – підключаються до єдиної регіональної системи захищеної електронної пошти (РСЗЕП). Функціонування РСЗЕП забезпечує комунальне підприємство «Обласний інформаційно-аналітичний центр» (КП ОІАЦ). Для кожного конкретного ОВВ, що надає юридичним та фізичним особам адміністративні послуги, на поштовому сервері КП ОІАЦ створюється поштова скринька в домені www.odessa.gov.ua. Розміщення поштових скриньок на одному поштовому сервері забезпечує швидку, захищену та гарантовану доставку електронної пошти. Топологія мережі зв'язку системи надання адміністративних послуг будується на основі архітектури клієнт/сервер і передбачає фізичне відділення від глобальної мережі Інтернет локальних обчислювальних мереж (ЛОМ) ОВВ, а також окремих електронних обчислювальних машин, на яких обробляють або зберігають інформацію з обмеженим доступом [3].

Для реалізації електронної взаємодії (транзакцій «запит-відповідь») пропонується використання технології кард-файл, яка призначена для отримання через повідомлення електронної пошти доступу до віддалених баз даних і управління даними в режимі офф-лайн, дотримуючись вимог безпеки. Технологія кард-файл забезпечує формування на стороні клієнта (фізичної або юридичної особи) запитів до віддалених баз даних (БД) ОВВ у XML-форматі з подальшою автоматизованою обробкою цих запитів на сервері БД

ОВВ. Програма-обробник запиту до БД ОВВ і технологія карт-файл, за допомогою якої на клієнтському місці формується цей запит, створюються безпосередньо адміністратором БД.

Карт-файл захищений механізмом електронного цифрового підпису (ЕЦП) від несанкціонованої модифікації на стороні клієнта. Таким чином, забезпечується коректність формування запиту до БД ОВВ у певному форматі на стороні клієнта й гарантована автоматизована обробка запитів, що надходять від клієнта, на стороні БД ОВВ.

Перед початком транзакцій «запит-відповідь» карт-файли розсилаються ОВВ електронною поштою клієнтам або розміщуються на веб-сервері для завантаження. Основними елементами архітектури проекту є такі складові: акредитований центр сертифікації ключів, поштовий сервер та поштові клієнти.

Сьогодні на основі використання РСЗЕП і технології карт-файл здійснюється наповнення відомостями, що надаються відповідними ОВВ, зокрема БД системи оперативного інформування та аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень керівництвом Одеської обласної державної адміністрації [8].

У межах Програми підтримки малого підприємництва в Одеській області на 2009 – 2010 рр. Головним управлінням економіки спільно з Обласним інформаційно-аналітичним центром створена система збору даних про незадіяні приміщення, виробничі площі, обладнання та об'єкти незавершеного будівництва. Наповнення електронної бази даних здійснюють відповідальні працівники райдержадміністрацій. Організовано доступ зацікавленим суб'єктам підприємницької діяльності до зазначеної інформації через мережу Інтернет (www.gue.odessa.gov.ua).

Подальший розвиток даної системи передбачає створення регіональної електронної торгової біржі. Запропоноване технологічне рішення було застосовано для подання платниками податків – учасниками проекту податкової звітності в Приморському районі міста Одеси. У ході експерименту було доопрацьовано програмно-технічний комплекс, використовуваний у РСЗЕП, для забезпечення криптографічного захисту інформації, яка є власністю держави. Слід зазначити, що технологія карт-файл може бути використана для вирішення інших завдань, пов'язаних з отриманням доступу до віддалених баз даних через поштові повідомлення, наприклад, управління розрахунковим рахунком (банк-клієнт), ведення всіляких реєстрів і довідкових систем та ін.

Також слід звернути увагу на проект «Органи місцевого самоврядування Чернівецької області: інформаційно-комунікативний прорив», реалізований спільно Чернівецькою обласною радою та

громадською спільнотою «Буковинська партнерська агенція» за активної участі корпоративного сектору – компанії ВАТ «Укртелеком» (Чернівецька філія) і компанії IT Group. У результаті реалізації проекту отримані такі короткострокові та довгострокові результати:

– усі 282 органи місцевого самоврядування Чернівецької області комп'ютеризовані;

– впроваджено інноваційний і ефективний інструмент розвитку органів місцевого самоврядування Чернівецької області: створена мережа, що об'єднала 282 місцевих ради, інтегровані через портал територіальних громад Чернівецької області www.gromady.cv.ua з широким використанням сучасних ІКТ;

– забезпечена комунікація органів місцевого самоврядування та членів територіальної громади;

– підвищена прозорість діяльності органів місцевого самоврядування [1].

Найбільш важливим результатом реалізації даного проекту є активне залучення місцевих комерційних структур, що дозволило значно розширити отриманий ефект, а також продовжити всебічний розвиток програми в недержавних сферах [4].

Розробка та поступове впровадження концепцій електронного управління на всіх рівнях державної влади є найважливішою складовою державного управління в цілому, і своєрідним «локомотивом», що розвиває економічну, соціальну, наукову та інші сфери країни. Поетапне втілення Стратегії розвитку інформаційного суспільства, на наш погляд, відображає поступовий перехід усієї виконавчої вертикалі на якісно новий рівень ефективності, а також взаємодії з суспільством і бізнесом.

Однак слід підкреслити, що цей процес розвивається недостатньо швидко, результати не завжди своєчасні та зрозумілі. Нерідко вітчизняні державні органи просто «запізнюються» з тими чи іншими електронними послугами, що досить негативно відображається на взаємодії з пересічним громадянином.

Публічна інформація навіть зараз не завжди є загальнодоступною, особливо на регіональному рівні. Але, на нашу думку, подібні негативні тенденції не повинні переключити все прогресивне в електронній сфері, чого Україна досягла за останнє десятиліття. Ці здобутки повинні стати одним із головних двигунів нашого розвитку й надалі.

Список використаних джерел

1. **Впровадження** елементів електронного урядування в органах місцевого самоврядування Чернівецької області. – Режим доступу : nc.gov.ua/menu/e_projects/doc/chernivec.doc.

2. **Досвід** впровадження е-демократії та е-урядування в Україні / за ред. С. В. Дзюби. – К. : Нац. центр підтримки електронного урядування, 2010. – 90 с.

3. **Концепція** побудови комплексної системи «Електронний регіон» (Дніпропетровська область). – Режим доступу : egov.at.ua/publ/pro_elektronne_urjaduvannja_v_ukrajini/elektronne_urjaduvannja/konceptija_pobudovi_kompleksnoji_sistemi_elektronnij_region_dnipropetrovska_oblast/5-1-0-93.

4. **Міхровська М. С.** Розвиток електронного урядування як пріоритетне завдання становлення публічної адміністрації в Україні / М. С. Міхровська // Ученые записки Таврического нац. ун-та им. В. Вернадского. Сер. : «Юрид. науки». Т. 25 (64). – 2012. – № 1. – С. 298 – 304.

5. **Проекти** е-урядування. Спільний проект «Електронне село» Дніпропетровської обласної ради, Дніпропетровської облдержадміністрації, Координатора проектів ОБСЄ в Україні та Фонду Східна Європа. – Режим доступу : nc.gov.ua/menu/e_projects/doc/dnipropetr.doc.

6. **Про Основні** засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки : Закон України від 9 січ. 2007 р. № 537-V // Відом. Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – С. 102.

7. **Про схвалення** Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 трав. 2013 р. № 386-р. – Режим доступу : zakon3.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-r/page.

8. **Тиндюк А. М.** Про використання технології електронної пошти для надання адміністративних послуг / А. М. Тиндюк, А. М. Демешчик. – Режим доступу : iac.odessa.gov.ua/index.php/av/43-2011-02-21-12-22-32.

List of references

1. **Vprovadzhennia** elementiv elektronnoho uriaduvannia v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia Chernivetskoj oblasti. – Rezhym dostupu : nc.gov.ua/menu/e_projects/doc/chernivec.doc.

2. **Dosvid** vprovadzhennia e-demokratii ta e-uriaduvannia v Ukraini / za red. S. V. Dziuby. – K. : Nats. tsentr pidtrymky elektronnoho uriaduvannia, 2010. – 90 s.

3. **Kontseptsii**a pobudovy kompleksnoi systemy «Elektronnyi rehion» (Dnipropetrovska oblast). – Rezhym dostupu : egov.at.ua/publ/pro_elektronne_urjaduvannja_v_ukrajini/elektronne_urjaduvannja/konceptija_pobudovi_kompleksnoji_sistemi_elektronnij_region_dnipropetrovska_oblast/5-1-0-93.

4. **Mikhrovska M. S.** Rozvytok elektronnoho uriaduvannia yak priorytetne zavdannia stanovlennia publichnoji administratsii v Ukraini / M. S. Mikhrovska // Uchenye zapiski Tavricheskogo nats. un-ta im. V. Vernadskogo. Ser. : «Yurid. nauki». Т. 25 (64). – 2012. – № 1. – С. 298 – 304.

5. **Proekty** e-uriaduvannia. Spilnyi projekt «Elektronne selo» Dnipropetrovskoi oblasnoi rady, Dnipropetrovskoi oblderzhadministratsii, Koordynatora proektiv OBSIe v Ukraini ta Fondu Skhidna Yevropa. – Rezhym dostupu : nc.gov.ua/menu/e_projects/doc/dnipropetr.doc.

6. **Pro Osnovni** zasady rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini na 2007 – 2015 roky : Zakon Ukrainy vid 9 sich. 2007 r. № 537-V // Vidom. Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2007. – № 12. – С. 102.

7. **Pro skhvalennia** Stratehii rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15 trav. 2013 r. № 386-r. – Rezhym dostupu : zakon3.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-r/page.

8. **Tyndiuk A. M.** Pro vykorystannia tekhnolohii elektronnoi poshty dlia nadannia administratyvnykh posluh / A. M. Tyndiuk, A. M. Demeshchuk. – Rezhym dostupu : iac.odessa.gov.ua/index.php/av/43-2011-02-21-12-22-32.

Надійшла до редколегії 14.04.14

УДК 352.071 (438):352(477)

Віктор ВІЛЖІНСЬКИЙ

*Національна академія державного управління
при Президентові України*

Одеський регіональний інститут державного управління

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ПОЛЬЩІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Висвітлюється історичний досвід та сучасні особливості польського місцевого самоврядування. Доводиться спільність формування українських та польських національних традицій врядування. На основі проведеного аналізу місцевого самоврядування в Республіці Польща висвітлюються управлінські особливості, які раніше не враховувалися в Україні.

Ключові слова: врядування, місцеве самоврядування, громада, повіт, воєводство.

Виктор Вилижинский. Реформирование системы местного самоуправления в Польше: опыт для Украины

Освещается исторический опыт и современные особенности польского местного самоуправления. Доказывается совместность формирования украинских и польских национальных традиций управления. На основе проведенного анализа местного самоуправления в Республике Польша освещаются управленческие особенности, которые ранее не учитывались в Украине.

Ключевые слова: управление, местное самоуправление, громада, уезд, воєводство.

Viktor Vilzhinskii. Reforming of system of local self-government in Poland: experience for Ukraine

© Віліжінський В. М., 2014